

Interprofessionele Educatie
Amsterdam

Interprofessioneel bacheloronderwijs 2023-2024

Handleiding docentbijeenkomsten

Programmacommissie IPE, april 2023

Inhoud

1. Rationale	3
2. Doel en beoogde leeropbrengst	4
3. De rol van de docent	5
4. Onderwijsprogramma bachelorjaar 2	6
5. Onderwijsprogramma bachelor jaar 3	8
6. Docentbijeenkomsten	10
Referenties	11

1. Rationale

Interprofessioneel onderwijs heeft als doel om studenten voor te bereiden op een gezondheidszorg waarbinnen zorgprofessionals vanuit een gezondheidsperspectief samenwerken aan integrale zorg voor de patiënt. Aanleiding vormt de transitie van het zorgstelsel, waardoor sinds 2015 veel taken van de overheid bij de gemeenten zijn belegd (decentralisatie) en de langdurige zorg is hervormd. In 2018 is middels hoofdlijnenakkoorden met o.a. specialisten, huisartsen, wijkverpleging en GGZ ingezet op het stimuleren van de juiste zorg op de juiste plaats (substitutie) (Flinterman et al., 2018). Kern is het voorkomen van (onnodig dure) zorg door deze dichterbij huis te organiseren, bv. door het inzetten van andere zorgprofessionals (taakherschikking) of E-health (van den Dungen et al., 2018). In de praktijk betekent dit een verschuiving van zorg van de tweede naar de eerste en van de eerste naar de nulde lijn (de-escalatie) en meer domein-overstijgende zorg (Ikkersheim, Wittgen, Starmans, & Vecht, 2018).

In deze context werken medische, verpleegkundige, paramedische en andere zorgprofessionals, maar ook professionals uit het sociale domein, samen in interprofessionele teams van wisselende samenstelling. Voorwaarde is een gedeelde visie op de benodigde zorg, maar ook onderling respect en voldoende vertrouwen over elkaars competenties en capaciteiten om een constructieve dialoog te kunnen voeren. Dit staat in contrast met het opleiden van zorgprofessionals. De opleiding vindt (vooral) plaats binnen de eigen professie, een sociale context met een eigen discours of werkelijkheid. Door het uitdragen van heersende opvattingen binnen een groep bekrachtigt een discours zichzelf. Het lijkt daarmee een universele waarheid, maar heeft als risico het diskwalificeren van andere interpretaties (Adams, 2017). Een uni-professioneel opleidingsperspectief kan zo gevolgen hebben voor het samenwerken van zorgprofessionals in de latere beroepspraktijk. Opleidingen zouden studenten daarom moeten voorbereiden op een werkelijkheid waarbinnen professionals samenwerken over de grenzen van het eigen professionele domein.

Interprofessioneel samenwerken is een speerpunt van het Amsterdam UMC. Binnen de Amsterdamse gezondheidszorgopleidingen zijn (en ontstaan) meerdere interprofessionele onderwijscontexten. Deze contexten zijn (en worden) ingebed in het gehele curriculum en geborgd in het zgn. interprofessionele onderwijsprogramma. Dit programma kent een toename in complexiteit via een verbreding in het professionele perspectief vanuit een observatiestage in bachelorjaar 1, het uitvoeren van een multidisciplinair overleg in bachelorjaar 2 en 3, en interprofessioneel samenwerken in leerwerkplaatsen later in de opleiding.

2. Doel en beoogde leeropbrengst

Breed inzetbare professionals kunnen 'in sociale interactie de bij een professie, discipline of onderwerp behorende taal gebruiken, op een passende manier handelen in onvoorziene situaties, de eigen belangrijke punten benoemen en vragen stellen, met behulp van de verworven vaardigheden en concepten echte problemen oplossen en deze vaardigheden of ideeën laten zien, toelichten of onderwijzen aan anderen met interesse hierin of de noodzaak om dit te leren' (Caine & Caine, 2013 in: Irby et al. 2013). Zij tonen een professionele houding met een positief zelfbewustzijn, zijn respectvol naar anderen en (her-)kennen binnen het eigen werk en in samenwerkingsrelaties de eigen en professionele grenzen. Als experts beschikken zij over de benodigde praktijkkennis en -vaardigheden (Dornan et al., 2018).

In een goed functionerend team werken professionals samen op basis van gelijkwaardigheid, zij delen de beschikbare informatie, kennen elkaars expertise en argumenten, vertrouwen op elkaars competenties, en zijn gericht op het gezamenlijke doel (Mathieu, Maynard, Rapp, & Gilson, 2008). Effectief samenwerken vraagt interpersoonlijke en zelfmanagement competenties, en inzicht in groepsdynamiek. Voorbeelden van interpersoonlijke competenties zijn het open staan voor anderen, goed kunnen luisteren en gebruik kunnen maken van een netwerk, maar ook het adequaat kunnen handelen bij weerstand. Zelfmanagement competenties omvatten naast het kunnen stellen van doelen ook het coördineren van eigen en teamtaken, en het kunnen omgaan met feedback (Stevens & Campion, 1994). Samenwerken betekent ook het kritisch kunnen reflecteren op de eigen werkelijkheid en het eigen referentiekader, en het kunnen voeren van een constructieve dialoog. Dit is van belang vanwege de (gezamenlijke) verantwoordelijkheid van professionals voor goede zorguitkomsten (Meurs, 2019). Door het bevragen van elkaars taal, opvattingen en argumenten en de ander dit nader te laten expliciteren en toelichten (Ryabov, 2012) kunnen professionals zich bewust worden van de eigen interpretaties (Anand, Anand, Welch, Marsick, & Langer, 2020).

Studenten kunnen deze vaardigheden verwerven door samen te werken aan een gezamenlijke opdracht die zo is ontworpen dat de studenten op een positieve manier van elkaar afhankelijk zijn en voor de oplossing van het vraagstuk input nodig is van alle studenten. De studenten zijn hierdoor samen verantwoordelijk voor het eindresultaat (Hammelburg, Lubbers & Nauta, 2014). Binnen het interprofessionele MDO-onderwijs in de bachelor is het eindresultaat een zorgplan voor de fictieve patiënt.

3. De rol van de docent

Docenten hebben een belangrijke rol: door sociale interactie, hoge verwachtingen en het ondersteunen van de autonomie kunnen zij impact hebben op de motivatie van studenten (Schneider & Preckel, 2017). Zij zorgen voor een veilige leeromgeving en borgen dat elke student binnen het team kan leren. Binnen interprofessioneel onderwijs heeft de docent een rol als procesbegeleider in de vorm van facilitator (bij simulatieonderwijs) of supervisor (tijdens patiëntencontact in leerwerkplaatsen) (Deutschlander, Suter, & Services, 2011).

Competente docenten sluiten aan bij de ontwikkelingsfase van de student en ondersteunen het leerproces in de vorm van een voortdurende dialoog tussen docent en student, maar ook tussen studenten onderling (Manalo, 2020). Dit betekent dat de docent aandacht heeft voor de praktische uitvoering ('wat te doen en wanneer') en het toepassen ervan in een specifieke context ('hoe te handelen'), maar ook voor de ervaring ('wat betekent dit voor de student, de praktijk, de toekomstige rol') (Anand et al., 2020). Daarnaast heeft de docent aandacht voor de ontwikkeling van een diep begrip van sleutelconcepten ('waarom') en durft hij de studenten(-teams) los te laten door hen, afhankelijk van hun ontwikkeling, meer verantwoordelijkheden te geven. De docent kan hierbij gebruik maken van verschillende tools:

- A. Expliciteren van de vaardigheid 'samenwerken' ter ondersteuning van het observeren, uitvoeren en in de praktijk brengen ervan door de student;
- B. Uitvoeren van een dialoog met studenten, gericht op kritisch reflecteren op hun referentiekader. Deze reflectie betreft zowel de context, de inhoud ('wat gebeurt hier'), het proces ('hoe omgaan met deze gebeurtenis') als de vooronderstellingen ('waarom gebeurt het op deze manier'). Dit kan bij de student leiden tot cognitieve dissonantie waardoor een verandering van perspectief kan ontstaan, zich uitend in een andere manier van denken, betrokkenheid en handelen (o.a. Hyde, 2021);
- C. Observeren van, feedback geven op en overzicht houden over de ontwikkeling van de studenten (Dornan et al., 2018; Ince, 2017).

4. Onderwijsprogramma bachelorjaar 2

Tijdens bachelorjaar 2 maakt de student kennis met interprofessioneel samenwerken in de vorm van een multidisciplinair overleg.

De beoogde leeropbrengst van dit onderwijs is:

- A. De student heeft een professionele houding en is respectvol naar anderen,
- B. De student is zich bewust van de persoonlijke interpretatie van een situatie door het kennismaken met studenten van andere opleidingen,
- C. De student kan een constructieve dialoog voeren met studenten van andere opleidingen door hen te vragen naar argumenten voor de aangedragen interventies,
- D. De student kan de eigen professionele ontwikkeling ('wat gaat goed', 'wat kan beter') toelichten.

De studenten werken in een team van zes studenten aan een complexe casus en schrijven een zorgplan voor de patiënt. Zij bestuderen voorafgaand aan de bijeenkomst de casus (en andere relevante achtergrondinformatie) en bedenken mogelijke interventies. Tijdens de bijeenkomst observeren en evalueren zij het eigen en team-functioneren. Aan het eind van deze bijeenkomst leggen zij hierover verantwoording af aan de docent (en andere studenten), waarna een beoordeling volgt.

Bijeenkomst 1

De studenten maken kennis met elkaar, met de docent en met het voeren van een multidisciplinair overleg over een amputatie patiënt met slechte leefstijl (en vaatlijden).

Leerdoelen voor de student

De student

- begrijpt het belang en het doel van een interprofessioneel overleg,
- weet hoe h/zij een teamoverleg efficiënt kan laten verlopen,
- weet hoe een integraal zorgplan eruit ziet,
- begrijpt de te bespreken casus vanuit het perspectief van de eigen discipline,
- kent de achtergrond van de studenten van de andere opleidingen.

Bijeenkomst 2

De studenten oefenen met het uitvoeren van een multidisciplinair overleg over een patiënte met COPD en ontdekken hun ontwikkelpunten.

Leerdoelen voor de student

De student ...

- begrijpt de betekenis van een breed gezondheidsconcept (het ICF),
- kent de verschillende taken en teamrollen (volgens Quinn) in een team,
- begrijpt de te bespreken casus vanuit het perspectief van de eigen discipline,
- kan samen met je medestudenten een zorgplan realiseren, en
- kan zijn/haar bijdrage aan een interprofessioneel overleg evalueren.

Bijeenkomst 3

De studenten voeren een multidisciplinair overleg over een patiënt met een migratie achtergrond en vage klachten, evalueren dit als team en reflecteren op hun ontwikkelpunten.

Leerdoelen voor de student

De student ...

- weet hoe de beoordeling van het interprofessioneel onderwijs er uit ziet,
- begrijpt de te bespreken casus vanuit het perspectief van de eigen discipline,
- kan het ICF hanteren om de zorgvraag van de patiënt te verhelderen,
- kan bijdragen aan een constructief interprofessioneel overleg en een gezamenlijk zorgplan realiseren,
- kan de kwaliteit van het interprofessioneel overleg evalueren,
- kan zijn/haar bijdrage aan een interprofessioneel overleg evalueren, en
- kan zijn/haar eigen ontwikkelpunten t.a.v. het samenwerken in een interprofessioneel overleg verwoorden.

5. Onderwijsprogramma bachelor jaar 3

Tijdens bachelor jaar 3 doet de student opnieuw ervaring op met interprofessioneel samenwerken in de vorm van een multidisciplinair overleg. Zij hebben de beoogde leeropbrengst van bachelor jaar 2 behaald, de beoogde leeropbrengst in bachelor jaar 3 is:

- A. De student heeft een professionele houding en is respectvol naar anderen,
- B. De student kan een constructieve dialoog voeren met studenten van andere opleidingen door hen de aangedragen argumenten voor de interventies te laten expliciteren ('doorvragen'),
- C. De student is zich bewust van de persoonlijke interpretatie van een situatie vanuit een kritische reflectie op het eigen referentiekader en (h-)erkent daarbij de eigen en professionele grenzen,
- D. De student kan de eigen professionele ontwikkeling ('wat gaat goed', 'wat kan beter') toelichten.

De studenten werken in een team van zes studenten aan een complexe casus en schrijven een zorgplan voor de patiënt. Zij bestuderen voorafgaand aan de bijeenkomst de casus (en andere relevante achtergrondinformatie) en bedenken mogelijke interventies. Tijdens de bijeenkomst observeren en evalueren zij het eigen en team-functioneren. Aan het eind van deze bijeenkomst leggen zij hierover verantwoording af aan de docent (en andere studenten), waarna een beoordeling volgt.

Bijeenkomst 1

De studenten maken kennis met elkaar en met de docent, en voeren een multidisciplinair overleg over een jonge patiënt na een scoliose operatie.

Leerdoelen voor de student

De student ...

- begrijpt de te bespreken casus vanuit het perspectief van jouw eigen discipline,
- kent de perspectieven van de andere disciplines in het team op de complexe zorgvraag,
- kent zijn/haar eigen ontwikkelpunten t.a.v. het samenwerken in een interprofessioneel overleg,
- begrijpt het belang van een integraal zorgplan voor de patiënt,
- begrijpt de principes van gedeeld leiderschap en het belang van regie bij het opstellen van een integraal zorgplan voor een patiënt met een complexe zorgvraag,
- kan samen met zijn/haar team een integraal zorgplan opstellen.

Bijeenkomst 2

De studenten voeren een multidisciplinair overleg over een patiënte met chronische pijn, realiseren als team een zorgplan en werken aan hun ontwikkelpunten.

Leerdoelen voor de student

De student ...

- begrijpt de te bespreken casus vanuit het perspectief van jouw eigen discipline,
- houdt bij het opstellen van een integraal zorgplan rekening met de patiënt en de perspectieven van de andere disciplines in het team,
- voert in het belang van de patiënt een constructief overleg op basis van gedeeld leiderschap,
- houdt tijdens het interprofessioneel overleg rekening met de eigen ontwikkelpunten,
- werkt in de samenwerking met andere disciplines vanuit de principes van gedeeld leiderschap,

- stelt samen met het team een concreet integraal zorgplan op waarbij zij rekening houden met de wensen van de patiënt en de haalbaarheid en kosteneffectiviteit in de uitvoering.

Bijeenkomst 3

De studenten voeren een multidisciplinair overleg over een oudere patiënt na een valincident, werken een zorgplan uit, evalueren dit als team en reflecteren op hun ontwikkelpunten.

Leerdoelen voor de student

De student ...

- weet hoe de beoordeling van het interprofessioneel onderwijs er uit ziet,
- begrijpt de te bespreken casus vanuit het perspectief van de eigen discipline,
- neemt, indien de zorgvraag van de patiënt dat vraagt, de regie tijdens het overleg,
- voert in het belang van de patiënt een constructief overleg op basis van gedeeld leiderschap en houdt daarbij rekening met de perspectieven van de andere disciplines in het team,
- houdt tijdens het interprofessioneel overleg rekening met de eigen ontwikkelpunten,
- werkt in de samenwerking met andere disciplines vanuit de principes van gedeeld leiderschap,
- stelt samen met het team een concreet integraal zorgplan op waarbij zij rekening houden met de wensen van de patiënt en de haalbaarheid en kosteneffectiviteit in de uitvoering.
- kan de kwaliteit van het interprofessioneel overleg evalueren,
- kan de eigen bijdrage aan een interprofessioneel overleg evalueren, en
- kan de eigen ontwikkelpunten t.a.v. het interprofessioneel samenwerken verwoorden.

6. Docentbijeenkomsten

Interprofessioneel onderwijs is complex, het 'begeleiden van studenten met verschillende perspectieven, verwachtingen, aannames en leerstijlen' is 'zelfs voor de meest ervaren professionals een uitdaging' (Barr, Gray, Helme, Low, & Reeves, 2016). De docentbijeenkomsten zijn bedoeld om hier samen meer grip op te krijgen.

In studiejaar 2023-2024 zijn meerdere instructiebijeenkomsten gepland met de mogelijkheid voor een evaluatie na de uitvoering van de eerste interprofessionele onderwijsbijeenkomst met studenten. Alle docentbijeenkomsten zijn van 17:00-18:30 uur op locatie in het AMC.

Tijdens de bijeenkomsten is aandacht voor de volgende onderwerpen:

1. De docent als begeleider van het leerproces van de student (gebruik van didactische tools)
2. De docent als inhoudelijk expert (toelichting op casus door professionals)
3. De docent als beoordelaar van de student en het team (praktische uitvoering)
4. Praktische uitvoering van het onderwijs (invulling bijeenkomst, achtergrond studenten, formulieren)

De invulling van de bijeenkomsten gebeurt in onderling overleg, afhankelijk van de behoeften en leerwensen.

Op Canvas is het volgende materiaal voor de docent te vinden:

- Presentatie (ingesproken) Docentinstructie 2020-2021 (14 min.)
- Presentatie (ingesproken) Transitie Gezondheidszorg (11 min.), achtergrondinformatie
- Opzet onderwijsbijeenkomsten 2023-2024
- Door studenten gemaakte zorgplannen, als voorbeeld

Planning docentinstructie bijeenkomsten

1. Ma. 04 sept. 2023 om 17:00 uur, evaluatie en terugkoppeling in overleg
2. Woe. 08 nov. 2023 om 17:00 uur, evaluatie en terugkoppeling in overleg
3. Ma. 08 jan. 2024 om 17:00 uur, evaluatie en terugkoppeling in overleg
4. Do. 29 feb. 2024 om 17:00 uur, evaluatie en terugkoppeling in overleg

Referenties

- Adams, 2017. Via <https://www.criticallegalthinking.com>
- Anand, T. S., Anand, S. V., Welch, M., Marsick, V. J., & Langer, A. (2020). Overview of transformative learning I: theory and its evolution. *Reflective Practice*, 21(6), 732–743.
- Barr, H., Gray, R., Helme, M., Low, H., & Reeves, S. (2016). *Interprofessional Education Guidelines 2016*. Deutschland, S., Suter, E., & Services, A. H. (2011). *Interprofessional mentoring guide*. Retrieved from Dornan, T., Conn, R., Monaghan, H., Kearney, G., Gillespie, H., & Bennett, D. (2018). Experience based learning (ExBL): clinical teaching for the twenty-first century. AMEE Guide 129. AMEE.
- Flinterman, L., Groenewegen, P., & Verheij, R. (2018). *Zorglandschap en zorggebruik in een veranderende eerste lijn*.
- Hammelburg, Lubbers & Nauta (2014). *Veranderende samenwerking in de zorg*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Hyde, B. (2021). Critical Discourse and Critical Reflection in Mezirow's Theory of Transformative Learning: A Dialectic Between Ontology and Epistemology (and a Subtext of Reflexivity Mirroring My Own Onto-Epistemological Movement). *Adult Education Quarterly*, 1–17.
- Ikkersheim, D., Wittgen, H., Starmans, L., & Vecht, L. (2018). *Juiste Zorg op de juiste plek, onderzoek naar condities en consequenties*.
- Ince, A. (2017). Managing risk in complex adult professional learning: the facilitator's role. *Professional Development in Education*, 43(2), 194–211.
- Irby, Brown, Lara-Alecio & Jackson (2013). *The Handbook of Educational Theories*. Charlotte, North Carolina: Information Age Publishing.
- Manalo, E. (2020). *Deeper learning, dialogic learning and critical thinking*. (Taylor & Francis Group, Ed.).
- Mathieu, J., Maynard, T. M., Rapp, T., & Gilson, L. (2008). Team effectiveness 1997-2007: A review of recent advancements and a glimpse into the future. *Journal of Management*, 34(3), 410–476.
- Meurs, P. (2019). *Blijk van vertrouwen. Anders verantwoord en van goede zorg*. Den Haag.
- Ryabov, I. (2012). Dialectic and Didactic : Divergent Paths to Contemporary Discourse. *Studies in Literature and Language*, 5(1), 16–26.
- Schneider, M., & Preckel, F. (2017). Variables associated with achievement in higher education: A systematic review of meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 143(6), 565–600.
- Stevens, M. J., & Campion, M. A. (1994). The Knowledge, Skill, and Ability Requirements for Teamwork: Implications for Human Resource Management. *Journal of Management*.
- van den Dungen, B. E., Bindels, P. J. E., de Boer, W. F. ., van Eijck, J. P. J., Dekker, J. H., Dekker, J., & Gerrits, O. (2018). *Taskforce De juiste zorg op de juiste plek*.